

Εισαγωγικά

Η διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στο Γυμνάσιο επιτελείται μέσα από την επεξεργασία ποικίλων κειμένων (προφορικών/γραπτών - γλωσσικών/μη γλωσσικών, πολυτροπικών, ασυνεχών), τα οποία ανήκουν σε συγκεκριμένα κειμενικά είδη, όπου (συν)υπάρχουν οι κειμενικοί τύποι της Περιγραφής, της Αφήγησης, της Επιχειρηματολογίας και των Οδηγιών, μέσα από τον προβληματισμό συγκεκριμένων θεματικών ενότητων. Ο/Η φιλόλογος στοχεύει, μέσω της επικοινωνιακής-κειμενοκεντρικής προσέγγισης, στην καλλιέργεια των τεσσάρων βασικών δεξιοτήτων: Κατανόηση Προφορικού/Γραπτού Λόγου – Παραγωγή Προφορικού/Γραπτού Λόγου, σύμφωνα με τους Δείκτες Επιτυχίας – Δείκτες Επάρκειας. Ο/Η διδάσκων/ουσα αξιοποιεί τόσο τα διδακτικά εγχειρίδια *Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», Τετράδιο Εργασιών, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου, Σ. Χατζησαββίδη – Α. Χατζησαββίδου, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»,* όσο και άλλο υποστηρικτικό υλικό, σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή.

Περιεχόμενο ύλης

I. Προφορικός – Γραπτός Λόγος

- Μορφές Επικοινωνίας: λεκτική (προφορικός και γραπτός λόγος), μη λεκτική (γλώσσα του σώματος, νοηματική κ.ά.)
- Κώδικες Επικοινωνίας: γλωσσικός κώδικας, μη γλωσσικοί κώδικες (μαθηματικά – μουσικά σύμβολα κ.ά.)
- Τρόποι Επικοινωνίας: διά ζώσης, αλληλογραφία, τηλεφωνική, διαδικτυακή, επικοινωνία με ΜΜΕ κ.ά.
- Γραπτός Λόγος – Προφορικός Λόγος: Χαρακτηριστικά γνωρίσματα – διαφορές (διαφορετικές περιστάσεις επικοινωνίας, στόχοι, γλωσσικά χαρακτηριστικά). Διαφορές και ως προς τον:
 - Α. Τρόπο μετάδοσης πληροφοριών:
- Προφορικός Λόγος: πολλοί τρόποι μετάδοσης των πληροφοριών (γλωσσικά, παραγλωσσικά, εξωγλωσσικά στοιχεία)
- Γραπτός λόγος: Σύνταξη, Λεξιλόγιο, Στίξη
 - Β. Χρόνο:
- Προφορικός Λόγος: πραγματικός, περιορισμένος χρόνος
- Γραπτός Λόγος: αφθονία χρόνου
 - Γ. Συνομιλητή:
- Προφορικός Λόγος: οπτική επαφή, διάδραση με τον συνομιλητή (αμφίδρομη σχέση)
- Γραπτός Λόγος: απουσία συνομιλητή – ανατροφοδότησης, λόγος μονής κατεύθυνσης
- Στοιχεία Προφορικότητας: επανεκκίνηση με επαναδιατύπωση, παύσεις, επικαλύψεις, χασμωδίες, στερεότυπες εκφράσεις κ.ά.

II. Κειμενικοί τύποι μέσα από συγκεκριμένες θεματικές ενότητες, ενδεικτικά: Σχολική ζωή, Οικογενειακές σχέσεις, Διατροφή, Δημιουργικές δραστηριότητες - Ψυχαγωγία, Τέχνη - Κινηματογράφος, Φυσικό περιβάλλον, Αθλητισμός - Ολυμπιακοί Αγώνες, Ο τόπος μου και ο πολιτισμός του, Επικαιρότητα

- Περιγραφή υποκειμενική-αντικειμενική: προσώπου, αντικειμένου, κτηρίου, τοπίου, κατάστασης κ.ά. (υπό έμφαση κειμενικός τύπος)
- Αφήγηση μυθοπλαστική – ρεαλιστική: προσωπικών εμπειριών, ιστοριών, μύθων/παραμυθιών, υποθέσεων κινηματογραφικών ταινιών κ.ά.
- Επιχειρηματολογία: υποστήριξη συγκεκριμένης θέσης/άποψης με βάση προσωπικά βιώματα ή ηθικές αρχές και αξίες
- Οδηγίες: κατευθυντικός λόγος για επικοινωνία (χρηστικά – πληροφοριακά κείμενα)

III. Κειμενικά είδη προφορικού/γραπτού λόγου

- Κείμενα για επεξεργασία και κατανόηση: ποικίλα κειμενικά είδη (βασικά χαρακτηριστικά - λειτουργίες)
- Κειμενικά είδη για παραγωγή γραπτού επικοινωνιακού λόγου: Επιστολή, Άρθρο (είδη, βασικά

- χαρακτηριστικά, λειτουργίες, δομή, γλωσσικά στοιχεία
- Κειμενικά είδη για παραγωγή προφορικού/γραφτού λόγου: Μικρή Αγγελία, Ημερολόγιο, Μύθος/Παραμύθι, Εικονοποιημένη Αφήγηση (comic), ελεύθερη συζήτηση, Δραματοποιημένη συζήτηση – Υπόδυση ρόλων, Τηλεφωνική συνομιλία καθημερινού λόγου, Ανέκδοτο, Οδηγίες χρήσης/ κατασκευής παιχνιδιών, συνταγών, Οδηγίες προσανατολισμού (βασικά χαρακτηριστικά)
 - Διαθεματικές εργασίες, μικρές εργασίες βιβλιοθήκης, εργασίες τύπου project κ.ά.

III.1. Περιεχόμενο κειμένου

- Επικοινωνιακό – κοινωνιοπολιτισμικό πλαίσιο – ιστορικότητα του κειμένου (πληροφορίες για τον δημιουργό, πραγματολογικές αναφορές για τον χώρο και τον χρόνο, τα πρόσωπα και τα γεγονότα στα οποία αναφέρεται το κείμενο)
- Στρατηγικές για κατανόηση κειμένου/γλωσσική εξομάλυνση/εντοπισμό και κριτική αποτίμηση των πληροφοριών/κατανόηση του κεντρικού νοήματος του κειμένου
- Ύφος και σκοπός
- Κριτική τοποθέτηση επί των νοημάτων που προβάλλονται ή υπονοούνται στο κείμενο
- Αξιολόγηση του κειμένου με βάση συγκεκριμένα κριτήρια

III.2. Μορφή κειμένου

- Κείμενα προφορικά/γραπτά, γλωσσικά/μη γλωσσικά, μονοτροπικά/πολυτροπικά, ασυνεχή
- Δομή κειμένου/παραγράφου (οργανωτικά πρότυπα κειμενικών τύπων/ειδών) - εξωτερικά και εσωτερικά δομικά στοιχεία
- Εκφραστικά και άλλα γλωσσικά μέσα, ανάλογα με τον κειμενικό τύπο/είδος, ενδεικτικά: εικόνες, παρομοιώσεις, μεταφορές, προσωποποιήσεις, αναφωνήσεις, διάλογος, αλληγορία, ειρωνεία
- Λεξιλογικά: Παραγωγή (επιθηματοποίηση- παραγωγική κατάληξη, ριζικές λέξεις – παράγωγες λέξεις, ρηματικά επίθετα, συνώνυμα –αντώνυμα)
- Μορφοσυντακτικά φαινόμενα

Γραμματικά:

- Ουσιαστικά, Επίθετα, Αντωνυμίες, Οριστικά - Αόριστα Άρθρα(α. μορφή: σχηματισμός, κλίση, τονισμός, ορθογραφία β. λειτουργία)
- Ρήματα, Μετοχές (α. μορφή: πρόσωπα, αριθμοί, χρόνοι, φωνές – συστηματική διδασκαλία- εγκλίσεις, διαθέσεις, συζυγίες – απλή αναγνώριση β. λειτουργία)
- Επιρρήματα, Αριθμητικά Επίθετα, Επιφωνήματα, Σύνδεσμοι, Προθέσεις (μορφή, είδη, σημασία, λειτουργία)

Συντακτικά: Φράση, πρόταση, περίοδος λόγου – ο ρόλος του ρήματος, ονοματική – ρηματική φράση, Τα είδη των προτάσεων ως προς τη δομή, το περιεχόμενο, την ποιότητα, τη σχέση τους με τις άλλες, Οι κύριοι όροι της πρότασης: Υποκείμενο – Κατηγορημα (κατηγορούμενο, άμεσο και έμμεσο αντικείμενο, σύστοιχο αντικείμενο – απλή αναγνώριση - ενεργητικά μεταβατικά ρήματα, αμετάβατα ρήματα, συνδετικά ρήματα)

- Σημεία στίξης

IV. Προφορική/Γραπτή Περίληψη

Εισαγωγικά

Η διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στο Γυμνάσιο επιτελείται μέσα από την επεξεργασία ποικίλων κειμένων (προφορικών/γραπτών - γλωσσικών/μη γλωσσικών, πολυτροπικών, ασυνεχών), τα οποία ανήκουν σε συγκεκριμένα κειμενικά είδη, όπου (συν)υπάρχουν οι κειμενικοί τύποι της Περιγραφής, της Αφήγησης, της Επιχειρηματολογίας, των Οδηγιών, μέσα από τον προβληματισμό συγκεκριμένων θεματικών ενότητων. Ο/Η φιλόλογος στοχεύει, μέσω της επικοινωνιακής - κειμενοκεντρικής προσέγγισης, στην καλλιέργεια των τεσσάρων βασικών δεξιοτήτων: Κατανόηση Προφορικού/Γραπτού Λόγου – Παραγωγή Προφορικού/Γραπτού Λόγου, σύμφωνα με τους Δείκτες Επιτυχίας – Δείκτες Επάρκειας.

Ο/Η διδάσκων/ουσα αξιοποιεί τόσο τα διδακτικά εγχειρίδια *Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»*, *Τετράδιο Εργασιών Β΄ Γυμνασίου, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»*, *Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου, Σ. Χατζησαββίδη – Α. Χατζησαββίδου, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»*, όσο και άλλο υποστηρικτικό υλικό, σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή.

Περιεχόμενο ύλης

I. Κειμενικοί τύποι μέσα από συγκεκριμένες θεματικές ενότητες, ενδεικτικά: Ταξίδια στον πραγματικό/φантаστικό κόσμο, Περιηγήσεις - Γνωριμία με ανθρώπους - ήθη - έθιμα - πολιτισμό, Το σχολείο στον χρόνο, Φυσικό περιβάλλον, Οικογένεια, Βία - παραβατικότητα, Φιλία, Εργασία - Επάγγελμα, Μ.Μ.Ε. - Διαδίκτυο, Θέματα - Προβλήματα της σύγχρονης ζωής, Επικαιρότητα

- Αφήγηση: ρεαλιστική (σύγχρονη – ιστορική, υπό έμφαση κειμενικός τύπος)
- Περιγραφή στην Αφήγηση: ο ρόλος της περιγραφής σε αφηγηματικά κείμενα
- Επιχειρηματολογία: υποστήριξη θέσης/άποψης α. με βάση προσωπικά βιώματα ή ηθικές αρχές και αξίες β. Επίκληση στη λογική (Αιτιολόγηση με απλά επιχειρήματα: παραδείγματα, τεκμήρια, αιτίες) γ. επίκληση στην αυθεντία
- Οδηγίες: κατευθυντικός λόγος για επικοινωνία (χρηστικά – πληροφοριακά κείμενα)

II. Κειμενικά είδη προφορικού/γραπτού λόγου

- Κείμενα για επεξεργασία και κατανόηση: ποικίλα κειμενικά είδη (βασικά χαρακτηριστικά – λειτουργίες)
- Κειμενικά είδη για παραγωγή γραπτού επικοινωνιακού λόγου: Ομιλία, Άρθρο (είδη, βασικά χαρακτηριστικά, οργανωτικά πρότυπα, δομή, γλωσσικά στοιχεία)
- Κειμενικά είδη για παραγωγή προφορικού/γραπτού λόγου: Συνέντευξη για πρόσληψη, Ελεύθερη συζήτηση – Διάλογος, Δημοσιογραφική είδηση, Ρεπορτάζ, Βιογραφικό σημείωμα, Αίτηση, Διαφήμιση, Τουριστικός οδηγός, Ενημερωτικό φυλλάδιο, Πείραμα (βασικά χαρακτηριστικά – λειτουργίες)
- Διαθεματικές εργασίες, μικρές εργασίες βιβλιοθήκης, εργασίες τύπου project κ.ά.

II.1. Περιεχόμενο κειμένου

- Επικοινωνιακό – κοινωνιοπολιτισμικό πλαίσιο – ιστορικότητα του κειμένου (πληροφορίες για τον δημιουργό, πραγματολογικές αναφορές για τον χώρο και τον χρόνο, τα πρόσωπα και τα γεγονότα, στα οποία αναφέρεται το κείμενο).
- Στρατηγικές για κατανόηση κειμένου/γλωσσική εξομάλυνση/εντοπισμό και κριτική αποτίμηση των πληροφοριών/κατανόηση του κεντρικού νοήματος του κειμένου
- Ύφος και σκοπός
- Παραγλωσσικά – εξωγλωσσικά στοιχεία, στοιχεία προφορικότητας
- Κριτική τοποθέτηση επί των νοημάτων που προβάλλονται ή υπονοούνται στο κείμενο
- Αξιολόγηση του κειμένου με βάση συγκεκριμένα κριτήρια

II.2. Μορφή κειμένου

- Κείμενα προφορικά/γραπτά, γλωσσικά/μη γλωσσικά, μονοτροπικά/πολυτροπικά, ασυνεχή

Περίγραμμα Περιεχομένου ΑΠ Νέας Ελληνικής Γλώσσας Β΄ Γυμνασίου

- Δομή κειμένου/παραγράφου (οργανωτικά πρότυπα κειμενικών τύπων/ειδών) - εξωτερικά και εσωτερικά δομικά στοιχεία
- Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου
- Εκφραστικά και άλλα γλωσσικά μέσα, ανάλογα με τον κειμενικό τύπο/είδος, ενδεικτικά: υπερβατό σχήμα, έμφαση, επανάληψη, ειρωνεία, εικόνες, αλληγορία, επαναφορά, ρητορικά ερωτήματα, έλλειψη, επανεμφάνιση, κυριολεκτική χρήση της γλώσσας, επιγραμματικές – τυποποιημένες φράσεις
- Λεξιλογικά: *Σύνθεση* (με προθέσεις της ΝΕ και ΑΕ Γλώσσας, με μόρια λαϊκά και λόγια και με ένωση λέξεων) Τα είδη των συνθέτων –μορφή και σημασία των συνθέτων, παρασύνθετα και πολυλεκτικά σύνθετα – γνήσια και καταχρηστική σύνθεση, ετυμολογικές οικογένειες λέξεων, συνώνυμα - αντώνυμα κ.ά.
- Μορφοσυντακτικά φαινόμενα

Γραμματικά:

- Παραθετικά επιθέτων – μετοχών –επιρρημάτων (μορφή και λειτουργία), α΄ και β΄ όρος σύγκρισης
- Μετοχή (α. μορφή: σχηματισμός, κλίση, τονισμός, ορθογραφία β. λειτουργία), στην Ενεργητική και Παθητική Φωνή
- Ρήματα (α. μορφή: εγκλίσεις, συζυγίες, διαθέσεις β. λειτουργία)
- Επιρρήματα (μορφή, σημασία, λειτουργία)

Συντακτικά:

- Επιθετικοί, κατηγορηματικοί και επιρρηματικοί προσδιορισμοί
 - Επιθετική και Επιρρηματική Μετοχή
 - Αντικείμενο (ρήματα μονόπτωτα – δίπτωτα, άμεσο –έμμεσο αντικείμενο, σύστοιχο αντικείμενο),
 - Ενεργητική – Παθητική Σύνταξη – ποιητικό αίτιο
 - Ευθύς και Πλάγιος Λόγος (αναγνώριση)
- Σημεία στίξης

III. Προφορική/Γραπτή Περίληψη

Εισαγωγικά

Η διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στο Γυμνάσιο επιτυγχάνεται μέσα από την επεξεργασία ποικίλων κειμένων (προφορικών/γραπτών, γλωσσικών/μη γλωσσικών, πολυτροπικών, ασυνεχών), τα οποία ανήκουν σε συγκεκριμένα κειμενικά είδη, όπου (συν)υπάρχουν οι κειμενικοί τύποι της Περιγραφής, της Αφήγησης, της Επιχειρηματολογίας και των Οδηγιών, μέσα από τον προβληματισμό συγκεκριμένων θεματικών ενοτήτων. Ο/Η φιλόλογος στοχεύει, μέσω της επικοινωνιακής-κειμενοκεντρικής προσέγγισης, στην καλλιέργεια των τεσσάρων βασικών δεξιοτήτων: Κατανόηση Προφορικού/Γραπτού Λόγου – Παραγωγή Προφορικού/Γραπτού Λόγου, σύμφωνα με τους αντίστοιχους Δείκτες Επιτυχίας – Δείκτες Επάρκειας.

Ο/Η διδάσκων/ουσα αξιοποιεί τόσο τα διδακτικά εγχειρίδια *Νεοελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», Τετράδιο Εργασιών Γ΄ Γυμνασίου, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου, Σ. Χατζησαββίδη – Α. Χατζησαββίδου, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Γ΄ Γυμνασίου, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», Πολιτική Αγωγή Γ΄ Γυμνασίου, ΥΑΠ, όσο και άλλο υποστηρικτικό υλικό, σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή.*

Περιεχόμενο ύλης

I. Κειμενικοί τύποι μέσα από συγκεκριμένες θεματικές ενότητες, ενδεικτικά: Ελληνική Γλώσσα και Γλώσσες του κόσμου, Ελλάδα – Κύπρος – Αλύτρωτος Ελληνισμός, Ρατσισμός, Ειρήνη – Πόλεμος, Οικουμενικές Αξίες – Εθελοντισμός – Ενεργός πολίτης, Ενωμένη Ευρώπη – Ευρωπαίος πολίτης, Τέχνη - Θέατρο, Επικαιρότητα:

- Επιχειρηματολογία: υποστήριξη συγκεκριμένης θέσης/άποψης και ανασκευή αντίθετης θέσης/άποψης, με τρόπους και μέσα πειθούς (υπό έμφαση κειμενικός τύπος)
- Αφήγηση/Περιγραφή στην Επιχειρηματολογία ως μέσα πειθούς
- Οδηγίες: κατευθυντικός λόγος για επικοινωνία (χρηστικά – πληροφοριακά κείμενα)

II. Κειμενικά είδη προφορικού/γραπτού λόγου

- Κείμενα για επεξεργασία και κατανόηση: ποικίλα κειμενικά είδη (βασικά χαρακτηριστικά – λειτουργίες)
- Κειμενικά είδη για παραγωγή γραπτού επικοινωνιακού λόγου: Επιστολή, Ομιλία, Άρθρο (είδη, βασικά χαρακτηριστικά, δομή, γλωσσικά στοιχεία)
- Κειμενικά είδη για παραγωγή προφορικού/γραπτού λόγου: Πρόσκληση, Πρόγραμμα, Ανακοίνωση, Διαφήμιση, Δομημένη συζήτηση – «Αγώνες Λόγου» κ.ά. (βασικά χαρακτηριστικά – λειτουργίες)
- Διαθεματικές εργασίες, μικρές εργασίες βιβλιοθήκης, εργασίες τύπου project κ.ά.

II.1. Περιεχόμενο κειμένου

- Επικοινωνιακό – κοινωνιοπολιτισμικό πλαίσιο – ιστορικότητα του κειμένου (πληροφορίες για τον δημιουργό, πραγματολογικές αναφορές για τον χώρο και τον χρόνο, τα πρόσωπα και τα γεγονότα στα οποία αναφέρεται το κείμενο)
- Στρατηγικές για κατανόηση κειμένου, γλωσσική εξομάλυνση, εντοπισμό και κριτική αποτίμηση των πληροφοριών, κατανόηση του κεντρικού νοήματος του κειμένου
- Τρόποι και μέσα πειθούς: επίκληση στη λογική, επίκληση στο συναίσθημα, επίκληση στην αυθεντία
- Ύφος και σκοπός
- Παραγλωσσικά – εξωγλωσσικά στοιχεία, στοιχεία προφορικότητας
- Κριτική τοποθέτηση επί των νοημάτων που προβάλλονται ή υπονοούνται στο κείμενο
- Αξιολόγηση του κειμένου με βάση συγκεκριμένα κριτήρια

II.2. Μορφή κειμένου

- Κείμενα προφορικά/γραπτά, γλωσσικά/μη γλωσσικά, μονοτροπικά/πολυτροπικά, ασυνεχή
Δομή κειμένου/παραγράφου(οργανωτικά πρότυπα κειμενικών τύπων/ειδών –εξωτερικά και εσωτερικά δομικά στοιχεία)
- Εκφραστικά και άλλα γλωσσικά μέσα, ανάλογα με τον κειμενικό τύπο/είδος, ενδεικτικά: ρητορικά

ερωτήματα, παραλληλισμός, παράφραση, σχήμα αντίθεσης, ονοματοποίηση (χρήση ονοματικών αντίρρηματικών φράσεων), κυριολεξία – μεταφορά

- Λεξιλογικά:
 - Ετυμολογία, πολυσημία, υπωνυμία - υπερωνυμία, συνωνυμία - αντωνυμία, παρωνυμία - ομωνυμία - ομοηχία, μετωνυμία, λεκτικά σύνολα της Αρχαίας Ελληνικής στη δημιουργία λέξεων στην ελληνική και σε ξένες γλώσσες κ.ά.
 - Στρατηγικές για εμπλουτισμό λεξιλογίου, π.χ. συμφραζόμενα, χρήση λεξικών
- Μορφοσυντακτικά φαινόμενα:
 - Γραμματικά:
 - Σύνδεσμοι (παρατακτικοί –υποτακτικοί)
 - Επιρρήματα (αναφορικά)
 - Αντωνυμίες (αναφορικές)
 - Συντακτικά:
 - Φράση, πρόταση, περίοδος λόγου – Ο ρόλος του ρήματος
 - Κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις – Σύνδεση προτάσεων – Δευτερεύουσες Ονοματικές προτάσεις – Δευτερεύουσες Επιρρηματικές προτάσεις
 - Ευθύς και Πλάγιος Λόγος
- Σημεία Στίξης

III. Προφορική/Γραπτή Περίληψη

